

4

Bernard Stritih:

Odnos do telesa in golote v družini

... Ob vsem nemiru in negotovosti v zvezi s spolnostjo in z ljubeznijo se zdi, kot da družina lahko ostane prostor miru in gotovosti. Vendar spremembe, ki jih prinaša čas, vnašajo nemir tudi v družino. Nove generacije tudi v družinskih okvirih opuščajo navade in običaje, ki so njihovim staršem morda nudili neko osnovno varnost za zakonsko življenje. Tako kot na drugih področjih življenja se mladi pari bojijo, da bi zaradi sramežljive zavrtosti na spolnem področju zamudili kakšno priložnost za doseganje sreče. ...

21

Helena Ocvirk: **Vzgojni načrt**

... Za izdelavo kakovostnega vzgojnega načrta je odločilen pozitiven pristop, stališče vseh, ki so posredno ali neposredno vključeni v pripravo načrta in kako se lotevamo njegove izdelave. Osnovni cilj je skupno prizadevanje za dobrobit otrok, staršev, strokovnih delavcev in vseh delavcev šole v povezavi z lokalnim okoljem. Vzgojni načrt je priložnost, možnost, izziv za spremembo ali izboljšanje že obstoječega vzgojnega delovanja šole. ...

35

Dragica Kraljič:

Na njegovo samostojno življenje

... Marsikatera napetost, težava v sporazumevanju in sodelovanju učiteljev razredne in predmetne stopnje ter učiteljev različnih razredov in predmetov med sabo izbaja ravno iz nepoznavanja svojega učnega sloga in učnega sloga sodelavcev. Ravno tako mnoge težave učitelja v odnosu do učenca izhajajo iz učiteljevega nepoznavanja svojega učnega sloga in nepoznavanja učnega sloga učencev. ...

38

Anita Mikulič: **Spodbuda k vzgoji za medije**

... V sodobni družbi zelo malo stvari, ki jih vemo, izvemo iz prve roke. Večino podob, ki jih imamo v glavi, dobimo preko medijev. Zato lahko rečemo, da nam mediji ne dajejo samo informacij, ampak tudi vodijo naše izkušnje. Spremljanje medijev žal velja za manj uporabno in manj zadovoljujoče preživljanje prostega časa. ... Dejstvo je, da nihče ne more brezbrizno mimo množičnih medijev, čeprav si pred njimi zatiskamo oči in jih odklanjamo. ...

Uvodnik1 Silvo Šinkovec: **Ustvarjati dobro****V žarišču: Vzgoja za ljubezen**3 Erika Ašič: **Kje je začetek?**4 Bernard Stritih: **Odnos do telesa in golote v družini**6 Renata Šribar: **Družbene norme spolnosti**9 Silvo Šinkovec: **Posledice prezgodnje spolne izkušnje**11 Jurij Popov: **Spolnost kot šport in rekreacija**14 Alenka Kolšek, Tatjana Pintar: **Odkrij deželo življenja**16 Marija Maučec Suša: **Vzgoja za ljubezen****Naš pogovor**18 Erika Ašič: **Milena Igličar: Bogastvo je v iskrenem odnosu****Vzgojni načrt**21 Helena Ocvirk: **Vzgojni načrt**23 Lea Torkar: **V luči vzgojnega načrta****Biblična stran**25 Viljem Lovše: **Njegova samota ozdravlja najino osamljenost**26 Marjeta Longyka: **Počakaj me****Razredništvo**27 Tanja Blaznik Cvetko: **Pozitivna samopodoba**29 Sonja Lojk: **Spodbujanje inovativnosti v šoli****Starši**32 Janja Frelih Gorjanc: **Svet občutij**35 Dragica Kraljič: **Na njegovo samostojno življenje****Vzgojna področja**36 Milček Komelj: **Posvečenost ljubezni**38 Anita Mikulič: **Spodbuda k vzgoji za medije****Prostovoljno delo**41 Milena Frank: **Vrednotenje****Izkušnje**43 Sonja Pungertnik: **Znanje je kot hrana**45 Majda Kovačič Cimperman: **190 let javne šole v Sodražici**47 Valentin Peternel: **Energija je naša prihodnost****Prebrali smo**49 **Iz življenja DKPS**50 **Napovedni koledar**52 **Summary**52 **Avtorji**

Kje je začetek?

✍ Erika Ašič

Videti je, da sta spolnost, poudarjanje telesa vedno bolj v ospredju kot sredstvo za promocijo in prodajo najrazličnejših izdelkov, kot sredstvo za doseganje sreče. Ob tem pa pozabljamo na odnos, na komunikacijo, na čustva, na našo notranjost. Je to res pot do sreče, do notranjega miru?

Mladi lahko brez težav dobijo najrazličnejše informacije o spolnosti, manjka pa vzgoja za ljubezen, za zdrav odnos, za partnerstvo, za spoštovanje sebe in drugih. Kdaj in kako naj začnemo s tovrstno vzgojo? Otroka že od rojstva dalje vzgajamo za ljubezen, čeprav se tega morda ne zavedamo. Od nas, staršev, je odvisno, ali bomo otroke vzgojili tako, da bodo sposobni usklajeno živeti kot celostne osebnosti; s telesom, čustvi, z razumom, etiko, duhovnostjo in zgodovino: "Vloga družinskih odnosov v nastajanju čuteče, spoštljive, ustvarjalne telesne govorice je nena-domestljiva: nežnost do otrok, spoštovanje njihovega telesa, sočutje, sposobnost, da z njimi delimo zdrave užitke in da smo jim zgled srečne, čustveno bogate telesnosti, so bistvo vzgoje za ljubezen" (Rebula Tutta, 2007: 15). Za telesnostjo, ki je vidna, je še veliko ne-

vplivamo le na eno človekovo razsežnost, na razum, ne pa na vedenje, čustvovanje ... To je trši oreh.

Alenka Rebula Tutta pravi, da smo uničili otroštvo; uničili smo tisto skromno, majhno, iskreno v nas. Otroku samemu po sebi ni pomembno, kako je oblečen, kako počesan. To je domena odraslih, ki svojega otroka 'razstavljajo', ga ljubijo osvajalno, izhajajo iz svojih želja in potreb in ne iz potreb otroka, iz njegove osebnosti. Otroku ni prirojeno, da se pri četrtem letu starosti gleda v ogledalo, kako je lep. To ga je nekdo naučil. Pomembno je, ali otroka začutimo ali gledamo. S tem ko otroku dajemo zgled, da je pomembnejši vtis kot doživljanje, mu jemljemo otroštvo. Otrok tako dobi sporočilo, da je ljubljena njegova zunanost, telesnost, ne pa on kot oseba. Z odraščanjem se ta občutek krepi in ta otrok nekoč vstopa v odnose kot človek, ki se ne čuti vrednega ljubezni. Razvije se napačna podoba ženskosti in moškosti. Je morda tudi tu vzrok za prezgodnje spolne odnose, za hitro menjavanje partnerjev, za nezadovoljstvo v sebi in odnosu, za neodgovorno starševstvo? Kasneje se to 'uničeno otroštvo' kaže v očetovstvu in materinstvu, ko je to iskreno v nas poškodovano ali celo uničeno. S tem je okrnjen naš iskren odnos do sebe, do otrok.

V desetem letu izhajanja revije Vzgoja smo v žarišče postavili vzgojo za ljubezen. Temo, ki prepleta vse naše živ-

prej zavedati starši, učitelji in vzgojitelji. V žarišču Bernard Stritih opozarja na različno vrednotenje intimnosti v različnih generacijah ter na problem spoštovanja intime v družini. Renata Šribar piše o družbenih normah spolnosti ter z vidika kazenskega zakonika opredeli različne vrste nasilja na področju spolnosti. Silvo Šinkovec se usmeri na vprašanja prezgodnje spolnosti, na motive, ki mlade vlečejo v spolnost, ter možne negativne posledice tega ravnanja. Jurij Popov razmišlja o tem, kakšno podobo spolnosti nam vsiljujejo mediji ter kaj lahko starši, učitelji in vzgojitelji storimo, da bomo otroke vzgojili v zdravem odnosu do sebe in drugih. Alenka Kolšek in Tatjana Pintar predstavljata nov projekt na Slovenskem, ki skuša otrokom med 8. in 13. letom razložiti osnova dejstva o oploditvi ter dogajanju v telesu v povezavi z njo na njim razumljiv, spoštljiv in zanimiv način. Marija Maučec Suša pa predstavlja projekt vzgoje za ljubezen za srednješolce.

Naj v nas ne ugasne želja in trud za zdrave in iskrene odnose: "Sposobnost za ljubezensko življenje se razvija skozi mnoge stopnje: treba je verjeti, da smo tega vredni; da smo sposobni prepoznati človeka, ki nas je pripravljen zvesto in globoko ljubiti; da smo sposobni čutiti odpor do ljudi, ki so do nas osvajalno in koristoljubno razpoloženi; da znamo vzdržati porajanje velike ljubezni, ki od nas zahteva življenjsko prenavo; da znamo ohranjati to ljubezen, jo razvijati in braniti; da znamo razviti svojo sposobnost ljubiti življenje in se pustiti ljubiti. Mladim lahko vse to nakažemo na veliko različnih načinov od otroštva do odraslosti" (Rebula Tutta, 2007: 16). ■

Literatura

Rebula Tutta, Alenka (2007): *Svetost in skrivnost telesa*. V: Belič Kolšek, Alenka (ur.): *Mladostnik in ljubezen*. Zbornik. Šola za življenje, Ljubljana. 15–36.

“ *Problematika odnosov zajema celega človeka od rojstva do smrti, tako na osebni kot na širši ravni, zato moramo delo zastaviti preventivno, dolgoročno (vseživljenjski pristop), celostno (vsa področja bivanja) ter odnosno (z vzpostavljanjem odnosov). Temelj človekovega zdravlja so zdravi odnosi.* (Rebula Tutta, 2007: 19)

vidnega, toda bistvenega. Vzgoja za zdrav odnos torej zajema celega človeka. Tudi učenje takih odnosov je celostno in ne more temeljiti le na informacijah (npr. spolna vzgoja v enem od višjih razredov osnovne šole), saj tako

ljenje, pa če se tega zavedamo ali ne. Želeli smo poudariti njen pomen ter dejstvo, da s poučevanjem mladih o kontracepciji ne storimo veliko; spolna vzgoja bi morala doma in v šolah zajeti širše področje in tega bi se morali naj-

Odnos do telesa in golote v družini

✍ Bernard Stritih

Na transformatorski hišici pred študentskim domom vedno znova vidavam grafit z naslednjo vsebino: "Ko umre avtoriteta, nastane svoboda." Gesla s podobno vsebino so preplavila Evropo leta 1968, ko so študenti v številnih evropskih mestih razvitega sveta zahtevali radikalne spremembe politike in življenja.

Knam so take ideje prihajale z zamudo in bolj potihlo, vendar njihov vpliv ni bil nič manjši. Otroci, ki so se rojevali konec šestdesetih in sedemdesetih let, so sedaj starši naših šolarjev. V tistih časih niso nastali le različni grafiti, takrat so se porodile tudi številne ideje, ki so dejansko spremenile svet.

Ob vsem nemiru in negotovosti v zvezi s spolnostjo in z ljubeznijo se zdi, kot da družina lahko ostane prostor miru in gotovosti. Vendar spremembe, ki jih prinaša čas, vnašajo nemir tudi v družino. Nove generacije tudi v družinskih okvirih opuščajo navade in običaje, ki so njihovim staršem morda nudili neko osnovno varnost za zakonsko življenje. Tako kot na drugih področjih življenja se mladi pari bojijo, da bi zaradi sramežljive zavrtosti na spolnem področju zamudili kakšno priložnost za doseganje sreče. Zdi se, kot da mladi pogosto opuščajo skrajne poti, po katerih so hodili njihovi starši, še preden odkrijejo nove. In kdo jim lahko pokaže novo, boljšo pot? Je to znanost: psihologija, nove terapije ipd.? Antropolog Edvard Kovač nas opozarja: "Ljubezen ne more biti eksperimentalna znanost. Ljubezenski jezik je ved-

no osebni jezik. To pomeni, da sme o ljubezni govoriti samo tisti, ki ljubi, tisti, ki je znotraj ljubezni ... Edino, kar je pri ljubezni objektivno, je to, da je ljubezen nekaj absolutnega" (Kovač, 2000: 11). Sodobni človek je pred dilemo: zdi se mu, da se bo prikrajšal za nekaj enkratnega, če se bo držal uhojenih poti in življenjskih navad staršev; če pa bo (pre)drzno iskal nekaj drugega, lahko tudi v družino vdre zmeda, lahko pride do konfliktov in razočaranja.

Ljubezenskega in spolnega življenja se je le težko učiti, še težje pa si predstavljamo, kako učiti druge. Alenka Rebula je zapisala tole misel: Ko se mladostnik začne ozirati po svetu moških in žensk, je "zorni kot, iz katerega dojemamo odnose med spoloma, že določen, saj sta kultura in osebna zgodovina že storili svoje ... saj nosi v svojih očeh prapodobo ženske in moške usode. Zdi se, da odkriva svojo identiteto, v resnici pa pritrujuje svoji usodi" (Rebula, 1999: 171). Ker smo vsi iskalci, vsi lahko postanemo najditelji, vsi lahko postanemo ustvarjalci novih oblik življenja v ljubezni. A nekako enostavneje je, manj naporno in na videz

bolj gotovo, če iz starega scenarija, ki smo se ga navzeli v zgodnjem otroštvu, preskočimo kar v nekaj povsem drugega – v 'protiscenarij', v nekaj nasprotnega. V sedanjih razmerah svobodo pogosto zamenjujemo s prostostjo in sproščenost z brezobzirnostjo. Če govorim o zmedu na področju erotike, mislim prav na to, kako zlahka pride do tega, da ljudje nevede zdrsnemo iz ene skrajnosti v drugo.

Georges Bataille poudarja, da so erotična čustva nasprotje egoističnim težnjam po moči, neodvisnosti in izolaciji, zato so vse kulture razvile določena pravila, ki imajo značaj omejitev, vendar šele upoštevanje teh pravil omogoča ljubezensko življenje kot bistveno sestavino vsake kulture. Navedam tole misel: "Brez skrivnega razumevanja teles, do katerega lahko pride šele s časom, je objem le bežen in površen, ne more se organizirati, njegov zgib je skoraj živalski, prehitel in pogosto se pričakovani užitek izmuzne" (Bataille, 2001: 106). Isti avtor meni, da oblačila na splošno služijo temu, da se zavedamo medsebojnih razlik, različnosti vlog in različnosti individualnih

interesov. V ljubezenskem življenju in v spolnosti pa ima odločilno vlogo razgaljenost: "Golota se postavlja nasproti zaprtemu stanju," omogoča, da se telo odpre. Telesa se odpirajo doživetju medsebojnega predajanja in medsebojne odvisnosti "s tistimi skrivnostnimi ravnanji, ki nam vzbujajo občutek opolzkosti ... v igri organov, ki se stekajo v vnovično zlitje (dojenček je bil na začetku zlit s svojo mamo, op. p.), podobno valovanju, kjer se valovi spajajo in pretakajo drug v drugega..." (Bataille, 2001: 15) Avtor zaključuje svojo misel z domnevo, da v spolnosti lahko doživimo tudi razbremenitev od medsebojne ločenosti in torej razbremenitev individualnih interesov, ko se nam zgodi 'razlastitev' na področju, ki je najbolj intimne identifikacije z lastnim telesom. Taka doživetja so po trajanju le kratkotrajna, zaznamujejo pa nas za celo življenje.

Na tej točki razmišljanja lahko preidem k vprašanju novih 'vsakdanjih navad', ki se porajajo v našem času in ki nas včasih tudi begajo. Preveč preprost odgovor na nove pojave v zvezi z odnosom do golote bi bil, če bi rekli, da novi načini (navade) delovanja ljudi pomenijo le to, da so odpadli stari tabuji. O nesmiselnih tabujih gotovo lahko govorimo, kadar pomislimo na razmeroma nove oblike rekreacije, povezane s kopanjem; te nove navade spremljajo tudi nova oblačila – kopalka, ki jih zgodovina ni poznala. Bolj zapleteno je vprašanje nudizma. To je nova kultura, ki prav tako sega na področje prostega časa. Ideje, povezane z nudizmom, so blizu Rousseaujevskim idejam svobodne družbe, čaščenja naravnosti in preseganja vseh socialnih razlik. Zanimivo je, da številni zagovorniki nudizma utemeljujejo nudizem kot novo obliko javnega življenja, ki je nekakšen zaščitni serum (cepivo), ki naj bi ščitilo družbo oziroma člane družbe pred okužbo z bacili hedonizma in seksualizacije vseh področij življenja. Najbrž bo dokončno sodbo prinesla šele prihodnost. Zaenkrat je jasno le to, da tudi zagovorniki nudizma priznavajo, da nihče (niti starši) nima pravice siliti otrok in mladih, naj se slečejo. Tudi zagovorniki nudizma vse bolj spozna-

„Sodobni človek je pred dilemo: zdi se mu, da se bo prikrajšal za nekaj enkratnega, če se bo držal uhojenih poti in življenjskih navad staršev; če pa bo (pre)drzno iskal nekaj drugega, lahko tudi v družino vdre zmeda, lahko pride do konfliktov in razočaranja.“

vajo, da ima čustvo sramu pogosto varovalno vlogo.

Povsem drugačni problemi pa se pokažejo, ko razmišljamo o goloti oziroma nagosti v okvirih družinskega življenja. Prvi hip se morda zdi, da je družina bolj naraven in zaščiten prostor ter ne more biti prav nič narobe, če so starši in otroci tam nagi. Bistvo družine je prav spolno življenje zakoncev in sožitje več generacij, to pa pomeni, da razlik oziroma različnosti vlog v družini ne smemo omalovaževati. Spolno življenje staršev je pomembno za vzdrževanje kohezivnosti družinske skupine, vendar se mora

dogajati za zaprtimi vrati starševske spalnice. Kajti tam, kjer je na delu erotika, se nujno poraja tudi ljubosumje in želja po prevzemanju partnerjev. Če bi vzeli primer iz fizike, lahko rečemo, da so erotične želje po čim večji bližini na eni strani in strah pred zapustitvijo ali zlorabo na drugi strani kot negativni in pozitivni pol električne energije. Koristna uporaba in varno ravnanje z elektriko je možno le ob doslednem upoštevanju vseh tehničnih predpisov o nujnosti izolacije vseh tokovodnikov in predpisov o ozemljitvi vseh električnih naprav.

Pravilnik o potrebni izolaciji med različnimi področji družinskega življenja bi moral verjetno vsebovati te sestavine:

- trkanje, preden kdo vstopi v prostor, v katerem je drugi sam; to velja za sobe, kopalnico ipd.;
- uporaba oblačil glede na dejavnost družine, glede na čas v dnevu in letne čase;